

Sosiaalialan korkeakoulutettujen työnjaon reunaehdot

Ammattihenkilölaki työnjaon uudistajana

- Valtiontalouden tarkastusvirasto (raportti 1/2016): Työnjaon kehittäminen etenee monin eri tavoin eikä lainsäädäntö ohjaa riittävästi. Asiakastietoa hyödynnetään heikosti.
- Sote-palvelujen tehokkuuden ja tuottavuuden lisääminen.
- Ammattihenkilölaki (817/2015):
 - Osaamisvaatimusten määrittely.
 - Tarkoituksenmukaisen tehtävärakenteen muodostaminen asiakkaiden palvelutarpeet huomioon ottaen (1 §).
 - Neuvottelukunta ja sen työnjakojaosto: ehdotus työnjaon uudistamiseksi.
 - Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus 2007 (STM)
- Koulutusmäärät: vuosittain valmistuu noin 300 sosiaalityöntekijää ja 2000 sosionomia.

Asiakkaat lainsäädännön keskiössä

- Perustuslaki:
 - 19 § oikeus sosiaaliturvaan
 - SHL 12 § välttämättömän huolenpidon ja toimeentulon turvaaminen
 - 22 § julkisen vallan turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen
 - 6 § yhdenvertaisuus
 - 124 § merkittäviä julkisen vallan käytön tehtäviä vain viranomaiselle.

Asiakkaat lainsäädännön keskiössä

- Asiakkaan etu, palvelun laatu ja kohtelu
 - SHL 1 §: turvata yhdenvertaisesti tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut; asiakkaan oikeus hyvään palveluun ja kohteluun.
 - SHL 4 §: asiakkaan tarpeisiin nähden oikea ja riittävä tuki; erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden edun toteutuminen
 - SHL 36 §: palvelutarpeen arvioinnista vastaa tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammattihenkilö (jos erityisen tuen tarve, niin sosiaalityöntekijä)
- Asiakaslaki 4 §: oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun ilman syrjintää

Asiakkaat lainsäädännön keskiössä

- Asiakasturvallisuus
 - Ammattihenkilölaki
 - 1 §: asiakasturvallisuuden ja laadultaan hyvän sosiaalihuollon ja kohtelun edistäminen
 - 1 §: ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, riittävä ammatillinen pätevyys ja ammattitoiminnan valmiudet sekä mahdollisuus kehittää ja ylläpitää ammattitaitoa
 - 5 §: velvollisuus ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen niin työntekijällä kuin työnantajalla.
 - 3 luku: Ammattihenkilöiden ohjaus valvonta

Sosiaalihuollon tiedonhallinta

- Ammattihenkilölaki 4 § ammattieettiset velvollisuudet
 - Noudatettava asiakaslain sekä asiakastietojen käsittelyä koskevia säännöksiä
 - Sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki
 - Tulossa uusi laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä
 - Käyttöoikeus vain niihin asiakastietoihin, joita työssään tarvitsee.
 - Laillistetuille ammattihenkilöille sirullinen sote-ammattikortti Väestörekisterikeskuksesta 2.5. lukien -> varmenne Kanta-palveluiden käyttöön.
 - Julkisuuslaki ja henkilötietolaki uudistuvat myös EU:n tietosuoja-asetuksen pohjalta.
- Kansa-hanke: määrämuotoinen kirjaaminen ja valtakunnalliset asiakirjarakenteet – tietojärjestelmien ja toiminnan muutos (Kansa-koulu –hanke)
- Moniammatillinen tiedonhallinta
 - Asiakaslähtöisyyden edistäminen LAPE-hankkeessa (STM:n ja OKM:n työryhmä)

Tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut

- Sosiaalihuoltolaki 14 § tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut ja erityislakien vaatimukset.
- Alueellisen, paikallisen ja valtakunnallisen tutkitun tiedon hyödyntäminen.
- Hankkeissa kehitettyjen hyvien käytäntöjen ja osaamisen käyttöön otto.
- Asiakkaiden osallistaminen sekä asiakaspalautteen ja asiakastiedon hyödyntäminen.
 - Palvelut asiakaslähtöisiksi –kärkihanke

Sosiaalityö, sosiaaliohjaus ja sosiaalinen kuntoutus lainsäädännössä

- Sosiaalityö – SHL 15 §:
 - Asiakas- ja asiantuntijatyötä, jossa rakennetaan yksilön, perheen tai yhteisön tarpeita vastaava sosiaalisen tuen ja palvelujen kokonaisuus, sovitetaan se yhteen muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa sekä ohjataan ja seurataan sen toteutumista ja vaikuttavuutta.
 - Muutosta tukevaa työtä, jonka tavoitteena on yhdessä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa lieventää elämäntilanteen vaikeuksia, vahvistaa yksilöiden ja perheiden omia toimintaedellytyksiä ja osallisuutta sekä edistää yhteisöjen sosiaalista eheyttä.
- Rakenteellinen sosiaalityö - SHL 7 §: mm. huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittämisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Sosiaalityöntekijän erityiset velvollisuudet – AMHA 9 §:
 - Vastaa sosiaalihuollon palvelujen antamisesta ja päätöksenteosta sen mukaan kuin muualla laissa erikseen säädetään.
- Sosiaaliohjaus – SHL 16 §:
 - Yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen neuvontaa, ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena on yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä.
- Sosiaalinen kuntoutus – SHL 17 § mm:
 - Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi.

Päivystys

- Terveydenhuoltolaki 50 a ja 53 a §:t
 - Kiireellisen ja kiireettömän hoidon yhteydessä on arvioitava ilmeinen sosiaalihuollon tarve
 - ohjattava hakemaan sosiaalipalveluja
 - potilaan suostumuksella otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon, jotta sosiaalihuollon ammattihenkilö voi arvioida palvelutarpeen
 - tarvittaessa ilmoitus sosiaalihuollon viranomaiselle
 - kiireellisessä tilanteessa yhteys sosiaalipäivystykseen
 - Sosiaalipalvelujen ilmeisen tarpeen arviointi edellyttää toimintamallien kehittämistä ja kirjaamista sote-yhteistyössä

Päivystys

- Sosiaalihuoltolaki 29 ja 29 a §:t
 - Sosiaalipäivystys on järjestettävä ympärivuorokautisesti kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi kaiken ikäisille.
 - Päivystävissä yksiköissä on oltava riittävät voimavarat ja osaaminen, jotta palvelun laatu ja asiakasturvallisuus toteutuvat.
 - Sosiaalipäivystystä toteutettaessa on toimittava yhteistyössä ensihoitopalvelun, terveydenhuollon päivystyksen, pelastustoimen, poliisin, hätäkeskuksen ja tarpeen mukaan muiden toimijoiden kanssa.

Henkilöstö

- Sosiaalihuoltolaki 49 a §:
 - Sosiaalihuollon toimeenpanoa varten kunnan käytettävissä tulee olla riittävästi sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta asiakastyöhön osallistuvaa henkilöstöä.
 - Jokaisen kunnan käytettävissä tulee olla asiakastyöhön osallistuvan virkasuhteisen sosiaalityöntekijän palveluja.
 - SHL 46 § Hoidon ja huolenpidon turvaavat päätökset: virkasuhteessa olevan sosiaalityöntekijän on tehtävä päätös niistä sosiaalipalveluista, joilla turvataan erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan välttämätön huolenpito ja toimeentulo sekä terveys ja kehitys, jos menettely on asiakkaan edun mukainen.

Johtaminen

- Sosiaalihuoltolaki 46 a §:
 - Pääasiassa hallinnollisissa johtotehtävissä voi toimia sosiaalityöntekijä tai henkilö, jolla on tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja alan tuntemus sekä niiden lisäksi riittävä johtamistaito.
 - Muissa asiakastyön ohjausta sisältävissä sosiaalihuollon johtotehtävissä voi toimia henkilö, jolla on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, alan tuntemus sekä riittävä johtamistaito.
- Sosiaalityön ammatillinen johtaminen - AMHA 9 §:
 - Sosiaalityöntekijä vastaa sosiaalityön ammatillisesta johtamisesta sekä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalisen tuen ja palvelujen tarpeeseen vastaavasta sosiaalityön asiakas- ja asiantuntijatyöstä sekä sen vaikutusten seurannasta ja arvioinnista.

Johtaminen

- Tiedolla johtaminen
 - Palvelupaketit maakuntien työkaluiksi sote-ohjaukseen: rahoituskanavien ja palvelutuottajien tietojen yhdistäminen - > kustannukset, laatu ja vaikuttavuus asiakasryhmittäin päätöksenteon tueksi alueellisesti ja valtakunnallisesti (<http://alueuudistus.fi/palvelupaketit>).
 - Raportointimallin käyttöönoton valmistelu alkuvuonna 2017 (Pohjois-Savo, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Pohjois-Karjala, Etelä-Karjala)
- Osallistava johtaminen
- Palveleva johtaminen

Osaaminen ja sen arviointi

- Osaamisen ja osaamistarpeiden kartoitukset
- Tehtävien vaativuuden arviointi; olennainen muutos (KVTES II luku 10 §)
- Tutkintojen viitekehys (93/2017) - European Qualifications Framework (EQF):
osaamiskuvaukset yhdenmukaisella tavalla vaativuustasoilla 1 – 8
 - Taso 6 AMK-tutkinnot ja alemmat korkeakoulututkinnot
 - Taso 7 ylemmät AMK-tutkinnot ja ylemmät korkeakoulututkinnot
- Erikoistumiskoulutukset (yliopistolaki 7 b § ja ammattikorkeakoululaki 11 a §)
 - Tuottavat työelämässä oleville korkeakoulututkinnon suorittaneille erikoistunutta osaamista aloilla, joilla ei ole markkinaehtoista koulutusta.
- Muu täydennys-, lisä- ja jatkokoulutus
- Muu kuin koulutuksella hankittu ammattipätevyyttä lisäävä osaaminen, esim. vapaaehtoistoiminta ja luottamustehtävien hoitaminen.

Työhyvinvointi

- Tarkoituksenmukainen työnjako ja riittävä osaaminen tukevat
 - työhyvinvointia ja työssä jaksamista
 - asiakkaan etua, asiakasturvallisuutta ja sosiaalihuollon laatua.
- TTK: Sosiaalialan työsuojelu ja -hyvinvointi (2016):
http://ttk.fi/koulutus_ja_kehittaminen/julkaisut/verkkokauppa?C=5105&product_id=499
- THL (Ohjaus 19/2016): Näkökulmia sosiaalihuollon palvelujen turvallisuuteen
[http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132007/URN_ISBN_978-952-302-768-8.pdf?sequence=1.](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132007/URN_ISBN_978-952-302-768-8.pdf?sequence=1)
- Työympäristöt: <http://ttk.fi/files/1576/Henkilostotilat.pdf>

Sote- ja maakuntauudistus, valinnanvapaus

- alueuudistus.fi
- Toimiva palveluintegraatio samantasoisten ja eri tasoilla olevien palvelujen kesken
 - Palveluohjaus, moniammatillinen ja –alainen yhteistyö, palvelu- ja hoitoketjut.
- Sosiaalihuollon asiakasmaksujen kokonaisuudistus. Tavoitteena asiakasmaksujärjestelmän tukeminen asiakkaiden omaa vastuunottoa ja sote-uudistuksen tavoitteita kustannussäästöistä. STM:n työryhmä. HE tavoitteena keväällä 2018 eduskuntaan ja voimaantulo 1.1.2019.
- Hankinnat ja kilpailutus
 - TEM:n työryhmä arvioi tarvetta erillisille sote-sektoria koskeville kilpailusäännöille sekä tekee niitä koskevat ehdotukset 15.5.2017 mennessä.

Työnjaon vaikutuksia arvioitava

- Jatkuvan seurannan ja arviointikäytäntöjen rakentaminen
 - Esimerkiksi PDCA-sykli

